

NAN A "A" APOH

Short Stories

Contributed by:

Mr. Luis Bayong
Mrs. Malayyu Bal-ingan
Mr. Peter Buyukkan
Mr. Marcelo Cabigat
Mr. Oscar Nanglegan
Mrs. Mary Yogyog

Illustrations by:

Nathaniel T. Tianero

Summer Institute of Linguistics-Philippines, Inc.
Translators 1974 Publishers

**Published
in cooperation with
Bureau of Public Schools
and
Institute of National Language
of the
Department of Education
and Culture
Manila, Philippines**

06.7-174-3.4C

54.120P-746003MCPZ

Printed in the Philippines

FOREWORD

Some of the glory of the Philippines lies in the beautiful variety of people and languages within its coasts. It is to the great credit of the national leadership over the years that no attempt has been made to destroy this national heritage. The goal has been instead to preserve its integrity and dignity while building on this strong foundation a lasting super-structure of national language and culture.

The present book is one of many designed for this purpose. It recognizes the pedagogical importance of dividing literacy and second-language learning into two steps—literacy being the first. When a student has learned to read the language he understands best, the resulting satisfaction in his accomplishment gives the drive and confidence he needs to learn the national language. His ability to read, furthermore, is the indispensable tool for the study this program will require.

The Department of Education of the Philippines is proud to present this latest volume in a nationwide series designed to teach the national language through literacy in the vernaculars. It will strengthen both the parts of the nation and the whole.

Juan L. Manuel
Secretary

FOREWORD

One of the noble aims of Education is to equip every citizen to participate meaningfully in his society and to share in shaping the destiny of his country. Providing literacy instruction in each man's vernacular is a basic step in realizing this goal. To promote this purpose the Summer Institute of Linguistics works in agreement with and under the auspices of the Department of Education in the Preparation of instructional and supplementary reading materials for the various Cultural Minorities of our country.

The Bureau of Public Schools takes pleasure, therefore, in presenting this volume of literacy material which is part of its list of approved supplementary reading materials prepared for use by the Public School in the areas using the vernacular of these materials.

LICERIA BRILLANTES SORIANO
Director of Public Schools

PREFACE

NAN A''A''APOH is a collection of Ifugao legends and folktales, original stories by Ifugaos, and stories adapted and translated into the Ifugao dialect.

The stories are fiction and are designed to provide reading practice for new literates as well as entertainment.

The first section of the book consists of the Ifugao alphabet, illustrated by pictures, to aid the reader who has learned to read in a language other than his own in adapting his reading skills to the Ifugao orthography.

Hituwen liblun NAN A''A''APOH ya nitud'an di impa'ingha ta'un a''aphon. Wada boy udum an balun a''apoh, ya wada boy udum an a''apoh hinan udum an boble an nibalin hi hapit di iIpugao.

Hituwen liblu ya nitudo' ta umingha ta'un mamaha.

Datuwen a''apoh ya agge immannung te on ul'ulgud ya ammuna an on pangipeh inge.

Nan namangulun nitudo' ituwen liblu ya nan hapit an waday la'latuna ta wan bumoddang hinan pamahaan nan mumbahah nan nitudo' hi hapit di iIpugao.

Nan Hapit di iIpugao	1
Nan A''apoh di iIpugao	15
Nan A''apoh nan Tatagun iWah Tu	83
Nan A''apoh hinan Udum an Bobleh Tun Pilipinas	93

NAN HAPIT DI iIPUGAO

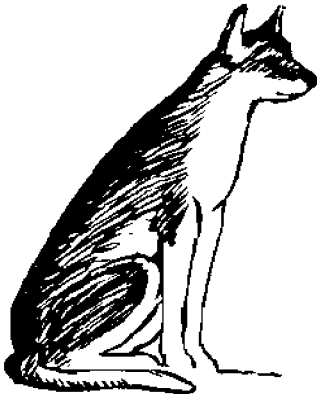
abong

a A

bale

b B

kahu

k K

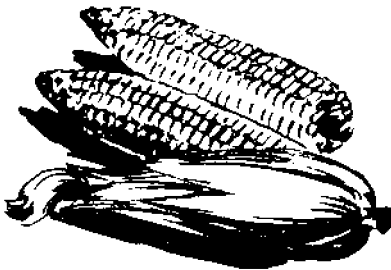
danggu

d D

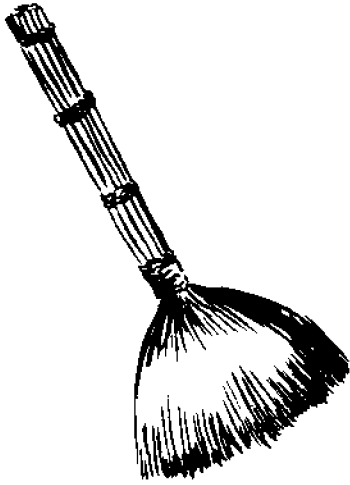
emeng

e E

gahhilang

g G

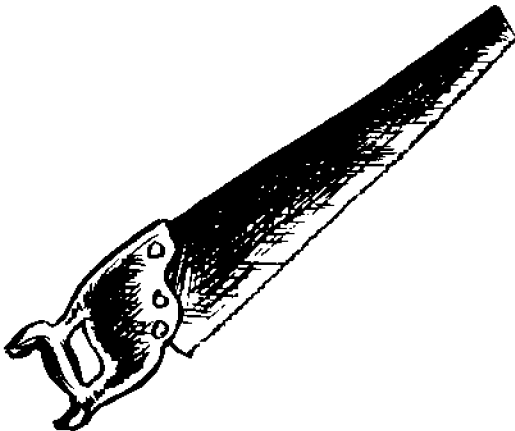
hagad

h H

iduh

i I

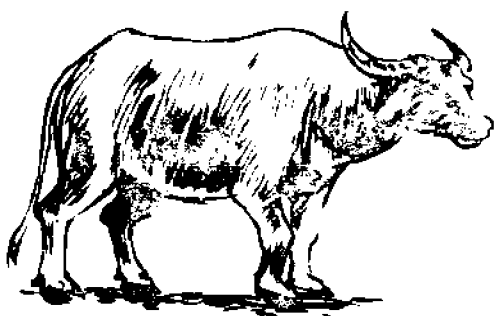
lagadi

l L

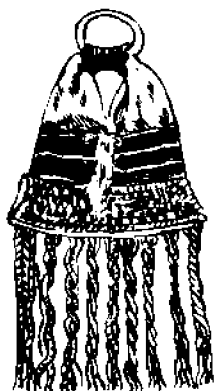
moma

m M

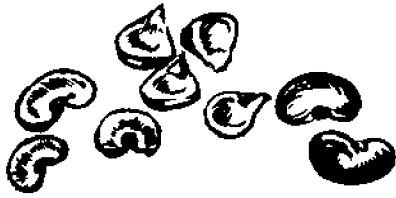
nuwang

n N

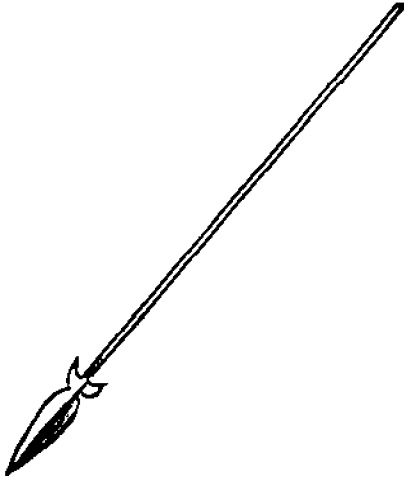
ngume

ng Ng

ohok

o O

pahul

p P

talak

t T

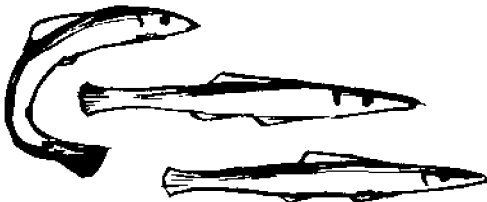
unga

u U

wanoh

w W

yuyu

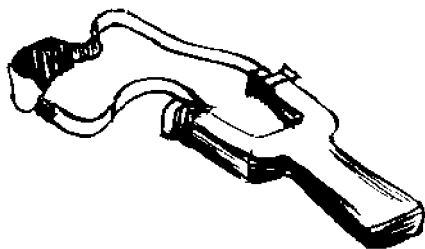
y Y

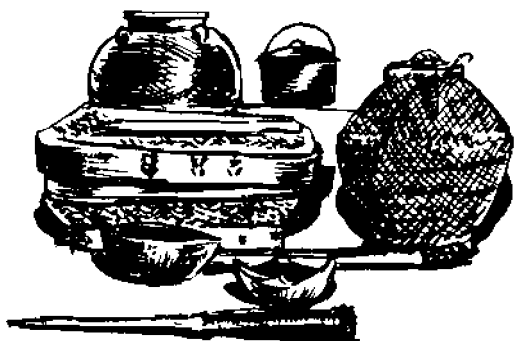
holo'

palyu'

palhi'it

gina'u

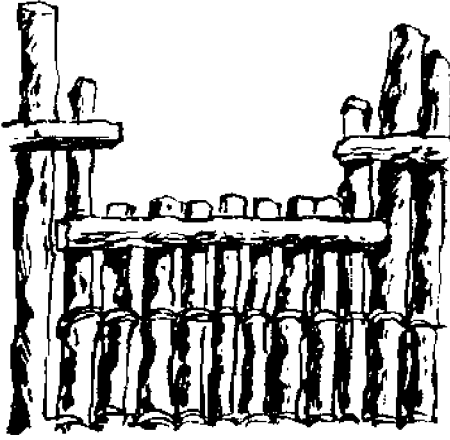
wa"el

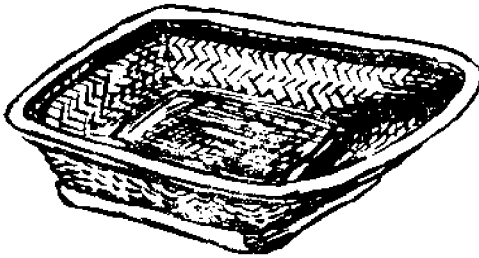
munyu"ungda

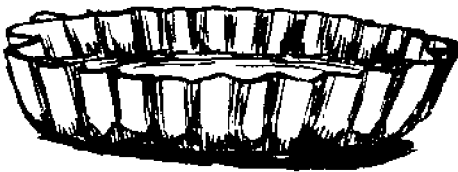
tuma"ang

hoob

ligau

botia

Bahaom datuwet ihamadmun innilaon nan nitudo'
an Ipugao.

holo' gina'u

ibu' nat'on

mun'am'amlong

wa"el napa"ih

ma'andong alo'an

ma"ali mumbo"a

gaad ligau

mahiit botia

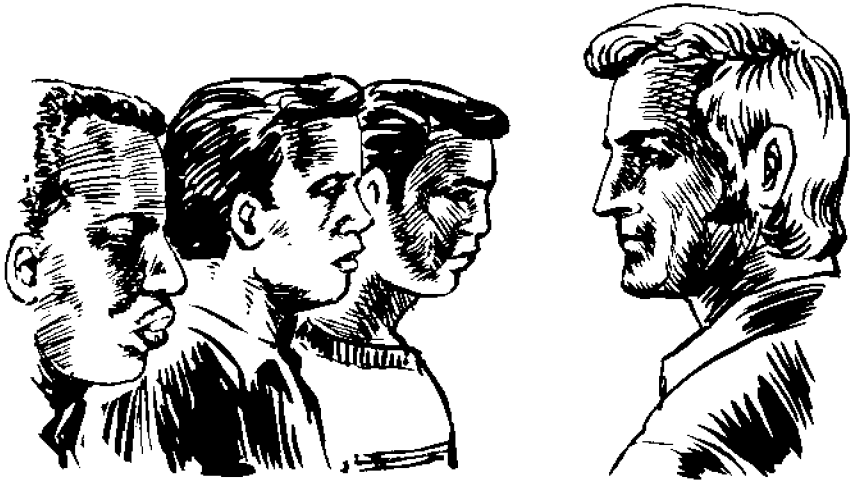
malumiih daulon

muntaltalia

NAN A''APOH DI iIPUGAO

Hay Olong di ilpugao

Ha ey gapunah naluma'an di olong ta'u ya ha e anuh din kanaman ya ma'id ni' ha olong di tagu. Namaag nan nangapyah tagu ta e nguminah olong ta iha''adna i han papol. Ihipunad America ya hinan udum an bobley ida'idat hi olong. Damunah immalianah tun boble ta'u ya namon niha''ad hi dallomna an natukpi an olong di iha''adna mo ta hiya nan i''itang di olong ta'u an naluma'.

Hi Ba'oy

Pamaag da Magappid an hini'inna ya napuhigda, an nateh inayana an hi aman nan u''ungan duwa an imbabalena. Mabigat on e gumabugabut hi Magappid hi habalda ya hay payoda. Na en u''unga ya muntungtungawanda.

Wa han hin'algo ya ume nan imbabalen Ba'oy an e ma'yaddum i Magappid. Ibagan Magappid hi un innilanan mumbaki, ya alyon nan imbabalen Ba'oy hi, Agge' innila, ot adian mon Magappid. Ume bo nan udidian hinan imbabalen Ba'oy an e ma'yaddum, mu adian bon Magappid te adi mumbaki. Alyon Magappid di, Aggem e innilan mumbaki ya adia' te ma'id ha ihda' i ha pumbakiam.

Lo'tat ya hi Ba'oy di ume ya pohdon Magappid te ma'abbaki. Mun'am'amlong hi Magappid te waday dotag hi ihda'ihdana.

Ume moh Ba'oy an e middum i da Magappid an hini'inna, mu lo'tat ya umengleh Ba'oy an inglayana nan duwan hinagi an imbabalen Magappid. Ihingahingalna dida ya wa e on adina panganon dida. Ina anu ya alyon Ba'oy i Magappid di, Bumtiktan diot ta umetah balemi. Iyunnudan Magappid te adina pohdon an taynan Ba'oy hiya. Wada han nawi'it ya alyondah nan u''ungay, Ume ayu humagub, ta eda attog humagub, ot tugunonda nan dalapong an alyonday, Immalida e nan u''unga e ta alyonday ibughulyu ya alyom di, Indani ta munha''ang ami. Mungkolabda e bo ya alyom di, Indanit mangan ami, ta

ingganay mableda, ya ta damunah di ya
imme amih adawwi ta adida pa''akhup i
da'mi.

Immaliday u''unga ta alyonday,
Ibughulyu ta dawatonyu tun pannuman.

Tobalon nan dalapong an alyonay,
Indanit apuya'.

Ibughulyu bo.

Indanit munha''anga'.

Nadnadne bo ya kumalida.

Ibughulyu.

Indanit mangana'.

Ibughulyu bo.

Indanit ihagad'u.

Ya nableda nan u''unga, ot ibuhninda nan pannuman, ot kumayat di oha, ot ena ibughul ya abuna han dalapong. Itunguda nan dalapong. Mumbalunda ot miyunudda. Lina''uhanday limay billid ya aggeda inakhupan da inada. Lo'tat ya nableda ot alyon mon nan pangpangulluy, Mumbaliw'a attog hi litu'u ta mumbaliwa' hi kayiw ta kumayatam te mateta damdama te ma''id ha anonta. Numbaliwdah kayiw ya litu'u ta mangimbubunga nan litu'u.

Inhi'al da Magappid i Ba'oy an alyonday, Umeta te ma'id teyya ha anon hitu te bitil ta wa man hidi ha agge inan nan u'unga idin page ya inan ta'u. Ot makakda ta mala''uhda hinan awadan nan kayiw ya nan litu'u ot umohnongda. Tinangadda han litu'u ya mun'am'aminulda te na'aganganda ot e kayaton Ba'oy. Napagit hi Ba'oy ta himmalom. Ilahuna nan litu'u ot anonda. Mu wa et pinlagda on mundala. Ya wada bo han mungkalkalli an alyonay, Anonay imbabalena. Alyon Magappid hi, Nganu anu on ne doha?

Wa e ha bagbagingao on eka
dongdonglon.

Umeda ot dumatongda ya linum'a'
nan napagit i Ba'oy. Ya nalmu han gulid
Magappid ta nalipuh di adolna.
Nangigabuyanan diyen napagit ot mate.
Lo'tat bo ot iyaten Magappid nan gulidna
ta natedan Ba'oy ta
natabtabuwawwangan di baleda.

Hi Indindinullung

Wada han hin'algo ta un himbatangan ya inlo'inlotna han udan ot ugawona. Un nahdom ya wada han ininna an mungkolab an alyonay, Ibughulana' te nahdomana'. Ta imbughul nadan binabai an mun'agamang ya tinigoda an mun'a'agah di utogna ya inikna ya alyonday, Ekah dommangna te tayyah tuy ubi ya balunglung. Ot e kumolab hinan dommangna ta inhidipda ya aluginanda bo, ot alyonda bon hiyay, Ekah dommangna te tayyadah tuy u''unga. Ot ume bo attog ot kolabona ot ibughulda ya alyonday, Nanga''iwe ami teen linala'in mumpangilog an malo' hitu, mu ume'ah di i han namingngit an itta'ittang an abung ya hidiyey kinolabmu ot ammunadah di

han duwan hinagi an nalo' hidi. Ot umeh di ot kolabona an alyonay, Ibughulana' te nahdomana' an hi apuyu. Ya ihidhidipdan hinagi ya timmakut nan ohan pangpangullu te alyonay, Bokon man hi aputa ha atatakut di uluna ya matana.

Ya alyon nan ohan manmannog di, Ibughulmu mo pibo ta umali ta hi apu.

Agge pinhod nan oha mu nunhiglay apngan diyen manmannog idiyen ininna. Ot ibughulda mo ot hunggop nan ininna. Ot apuyanda ot mun'anidu ta un na'aniduan ya alyonay, Undan ma'id ha aggeyu ta mangana' ni'?

Ya alyonday, Ma'id te aggemi innila an e munhabal ya te umman attog wa e ha inwilihdah uki' di aba on emi inannadut on hidiye han inanmi on imminum amih nan liting on ammuna di on in'ilogmi an hinagi. Ya ta lo'tat ya nunhiglay akih nan

tatagu i da'mi te iwilihda nan pangki'anda
ya eda indayadaya'da' ta mitabbun hinan
pito', mu emi damdama ga'iga'idon on
inala'alami on inanmi te ningamut an
ma'id ha anonmi.

Ya inalin nan ininna di, Daan mo nan
bangayu?

Ya tinuddun nan u'ungan alyonday,
Ay hidi, mu bimmu'ut te ma'id
ha ugganmi iha'ang.

Ya inalin nan ininnay, O, ya on wah
nay litingyu?

Ya natanobal nan ohan manmannog
ya alyonay, Manu man eh'a hanan liting te
ay hidi inan aluwog. Ot malo'da nan
u'unga.

Ot alan nan ininna nan banga ot
talwanah liting ta igwahana ot talwana bo
ot ibangotna ot tunguana ta un na'init ot
alana nan inaduna ot ikilodna, ya

hinamal. Ot alana nan ohan banga ot ulahana bo ot ittuana hi liting ot ibangotna. Ta un na'init ot alana han it'ittang an ha'lung ta ena iha'lung, ya dotag. Ta un nalutu ya de mon mun'abi'ah ot banaonah nan duyu nan hinamal ya dotag ot bangonona nan u'unga an alyonay, Bumangon ayu u'unga te ten nawi'it ya ten nalutu tun inha''ang'u ta mangan ta'u. Ya nabannangon nan ohan manmannog ya alyonay, O, adana udot di nangalam, apu, hi at hituh anon ta'u?

Ya alyon apuday, Inha''ang'u nimpe an hinamal ya dotag ta anon ta'u ya ihda ta'u. Ot manganda. Ta un nabhugda ya alyon nan ininna di, Un waday payoyu?

Ya invaliday, Wada mu ninganuy an ma''id ha lobongna ya natowan. Ot inayun nan ininnan alyon di, Ot e ta'u ta ipangulua' ta ume ta'uh di. Ot umeda ta

unda dimmatong ya tinigoda paman an nunhiglan magabuut. Ot alyon nan ininna i diday, Munhidhiddum ayu tee itun nahiduman ta nangamunga' an e munggabut. Ot ume nan ininnah di ot mumpulig hidi ya nagabutan an namin. Ot umeh nan loba ot donglona di ungul di liting ad dalam ot tupigona ya munambuhallon di liting. Ta un nalbong ya maphod an payo an lumollumong ya adi matdu'. Un nalpah ot umayatdah boble. Ya alyon diyen ininna inan ongongngal di, Ume'a ta e'a mun'odo i ha himboto' i ha binengoh hi balenda ulitaum ta ihopna' ta'u hinan payo ta'u. Ot ume nan ongongngal ta e mun'odoh binengoh. Ya alyon ulitaunay, Un natowan hanan payoyu ya ngadan udot hanan eyu hopna'an?

Ya alyon hanan amuna'onay, O mu ad uwani ya nagabutan an maphod mon payo. Ot idat ulitauna ot iyanamutna ya alyonan apunay, Umman agge' innilan mangihopna'.

Ya alyon apunay, Okoda', ot umedan hina'appu hi payo ot alyonay. Munhidhiddum ayu boh tun hinagi ta okoda' an mangihopna' hitun page. Ot ume ot ihopna'na. Ta un nalpah an inhopna'na ot kaliana didan hinagi. Unda immen hinagi ot umedah nan way wa''el. Ot amhona didan hinagi. Una inamoh dida ot alana nan batu ot tampi'ona ya na'amma hi balitu'. Ta numbuwandah balitu' an hinagi ot makakda ta unda immalih nan way awon an natowan ot alan nan ininna han duwan tullabang ot apyutona ya numbalin hi duway tolgen bayya'ung ta numbuwandan hinagi. Ot alana bo di

duwah nan kaliling ot apyutona ya numbalin hi duway bal'oh an bayakat ot ibal'ohdan hinagi. Ot alana nan tanglag ot loplopona ot tudu'ona ot ipangoda, ta numbuwanda hi pango ya balitu'. Ot umayatda. Ta un tinigon nan i'iban nan a'ammodda dida ya alyondan diday, On nganu on ad uwani ya nuntotolge ayuh bayya'ung ya numpapango ayu ya numbabalitu' ayu ya numbabal'oh ayuh bayakat ya an on adanay eyu nangalan hina? Alina ot ya on ayu e nunhubut?

Ya invalidan hinagiy, Agge ami attog, mu apyanan waday hinummo' i da'mi.

Ta un nahikon nan page an eda inhopna' ot umeda boh payon hina'appu ta nunwahwahda nan duwan hinagi on pun'ibgen apuda. Unda imbo'la ot umayatda. Ta unda immayat ya alyona inan unga an pangpangullu di, Ekat e'a

manigo hinan tunggal di manu' ya tunggal di babuy ya tunggal di nuwang ya inalam.

Ot umeh Bugan ot e pumanuh hi tunggal di manu' ya babuy ya nuwang. Ot iyanamutna ot idatna i apuna ot ihabuwag

apuna nan tunggal di manu' ya dakkodakkol di manu'da ya babuyda ya nuwangda. Ot alyonay, Ad uwani mohpe, u''unga, ya mihmihtu ayu ta umea' ta nangamung hi ahi' umalian.

Ya inalin nan ongongngal di, O, mu ma''id ha habalmi.

Ya alyon nan ininna di, Ot e ta'u mo ta tudduonyu ha uman ta'u. Ot umeda i han billid ot itudduda han nabilauan ot manguma nan ininna, ya den eda munlamtung di hinagi hi pananomda. Ta unda e nunlamtung ot iyedah dih nan panguman apuda ya nalpah ot bon na'uman ya nahagadan ya nabahuyang, ya alyondan hinagiy, Ngalngalam udot di inawigingmu, apumi, an na'ibagom ot bo an inggiddah.

Ya alyon apuday, O te ma'awinginga' an hi apuyu. Bukalonyu ot nan lamtung ya

inwakyatyu ta itanom'u. Ot bukalondan hinagi ot iwakatda ta hiya hi nunligguhda ya nigiddah ot boy tanom di lamtung. Ya alyon apuda di, Ma'ayu ot, u''unga, ta ume ta'uh boble. Ot umeda. Ta unda dimmatong hi boble ot manganda. Ta unda nabhug ya alyona i didan hinagi di, Tee okod ayu mohpeh tu ta umea' ta nangamung hina hi ahi' bo umalian.

Ya invalidan hinagiy, O, mu nganney anonmi an agge ni' nalamohan nan e ta'u intamu? Ya inukat nan ininna han it'ittang an inadu ya indawawana inan ongongngal ya alyonay, Tee alam hituwe ta wa et mahapulyuy hinamal ya maag on inittuam nan banga hi liting on ininitmu ta wa et na'init on inkilodmuh tuwen inaduh di, ot hinamal. Ya tun ibam an manmannog an hi Aginaya ya idat'un hiyah tuwen it'ittang an ha'lung. Ta maag

on inha'lungnah nan initonyun liting, ot dotag, mu hanat adiyu patpatiboh nan tatagu te pulhonda man ot diday maag on nangan. Ya wa et tuwen matong nan page ya imme ayun hinagih nan balen nan hi ulitauyu ya nun'odo ayu i ha daya'ot ta iwaanyu ya ha bino'bo', ot idatna. Ot alyona boy, Tee, okod ayu mohpeh tu ta umea' te umman ha'on hi Indindinullung an nalpuh ad Daya. Ot ume.

Ta un tuwen matong nan pageh nan payoda ot umeda nan hinagih balen ulitauda ot odoonda han i'iwada. Ta un nadatngan di pumbot'anda ot mumboto'da. Ya hinum'al nan binto'dat dakdakkol. Napnu nan baledah page ya nan oha bon bale ya ma'id pay ha pangiha'adandah udum. Ta nadan hi inaonda ya inomnawandan alyondat mun'ododa mu unda ninomnom din

nalawan ina'inatdan didan hinagi handi an ha uki' on ma''akihda ya bimmainda ta aggeda mo impatnan nun'odon didan hinagi.

Ma'am'amlongda mo da Bugan an hinagi te dakol di pageda ya maag on nanganda. Nan pageda ya unda ip'ippabbo'la on indatdah nan pohdondan pangdatan. Lo'tat ya nunhindinggoldan hinagi an dida moy puntangadan di tagu. Ya ta lo'tat ya inah un nalahindan hinagi. Nalahin hi Bugan i han hi Aliguyun an kadangyan an tagu ya nalahin hi Aginaya i han hi Dulnuan an nundongol bon tagu.

Ta dingngol nan ininna ot umali. Un hiyah immali ot alyonay, Da'yu e Bugan ya bumayah ayu ta nalpah e an bimmayah ayu ya bimmayahda pibo da Aginaya i Dulnuan.

Ta inunudda nan inalin nan hi apuda
ot bumayahda ot ipa'ayagda nan
tulangda.

Hi Pokkopkao

Pamaag hi Pokkopkao ta adi mabaal te humiga an unga. Wa et baalon da amana i inana on adi. Pamaagna hi ayya'ayyam on immanamut on nangan. Wa et ihingalda hiya on mi'yawwit. Ta adida mo ihingal hiya. Pa'ulayanda te oh'ohha.

Ina ya wada han dogoh ya na'abugoda. An namin di tagu on mundogohda. Dakolday nate. Ta na'yate da aman Pokkopkao i inana. Napuhig moh Pokkopkao. Maligatan hiya te ma''id ha muntamuh anona. Aggena innilan munha''ang ya aggena innilan mun'amoh ya mun'apuy.

Lo'tat ya napa''ih di lubungna ya wanohna on ma''id ha mangdat i doha te

ahiwawandah Pokkopkao te hanan higana. Bumain hi Pokkopkao ot bumtik i han liyang. Mabigat on e limmingoligon on inhapenah nan batu on inana.

Han hin'algo ya inaganay eye'eye ta inhawwangna ya han habal an na'unahan ya naga'adan. Ya wah di da han duwan binabai an munlobnah hinan unah. Dida da Bugan an hinagi i Magappid. Mipmippe'e ta nawod ya eda mangan nan binabai. Intabbunda nan balunda hinan tudung. Nabiggat mo on immeh di ta ena ihukkat nan kinnana an hamuti hinan balun nan munlobnah.

Wa et nawod an eda mangan da Bugan i Magappid on ma'id, an hay hamutiy wah di. Lo'tat ya alyon Bugan di, Agan di anu ta bota'o' hanan mangamangalah nan anonta, ta bota'on Bugan. Na'aggawa ya munlokolokop hi

Pokkopkao an immeh nan way tudung. Linab'ingnay dakol an hamuti ot humapit hi Bagan an alyonay, Te ne on he"a ya nan mangihukkahukkat hi hamutih nan balunmi. Maphod di angahna, mu mangmangitit an ay banga. Abunay timidnah mumbobbolah. Bumtik hi Pokkopkao, mu alyon Bagan di, Bumuduh'a ta adi'a bumtik, ot bumuduh.

Awitondah boble, mu alulugin te immuktul di dikana.

Han hin'algo ya kimmayat an e mun'ange, ya agge limmahun ya wada han ongal an udan ta na'upol nan dikana an ay totobong ta mun'a'agah. Umagwat hinan wa'el an himmalug ot ma'ulahanda nan dikana ta dimma'al ya ma'apuddo, ta umayat ya dinamunah Bugan ya ibaganah Pokkopkao, mu alyon Pokkopkao di,

Towan, ma'id ha tinigo' i Pokkopkao. Alyon Bugan di, Pinlohmu ne mahan nan hinamutin Pokkopkao. Ya alyonay, Agge' man te kinna' hituwe. Eta ot hi boble ot umali man hanan hi Pokkopkao.

Lo'tat ya immatunana nan bal'ohna an inwanoh Pokkopkao. Alyona moy, Te ne on he''a manhan mu nen nun'amoh'a ta na'aan nan dikam an immuktul.

Hinumlu mohpe hi Pokkopkao ya nanomnoman. Mun'addum da i Bugan ot mahlagda, ya nahlag di babuyda ya manu'da. Binumgah di intanomda ta kimmadangyanda.

Hi Malayyun hi Na'Bahhingawon

(Hapit di iPiwong)

Hidin nadneh ad Pulitang ya wada da Bahhingawon an himbalen nakibobleh di. Ta on den immey katnay tawon an onda lumaniyalliyak ya mummanogmogmogdah babuy, manuk ya papa, ta nahlagda on imbanakibbakidat ihdada.

Ya kina on han ohan timmiyalgo ya numbutyug hi inayan Bahhingawon, ta onda palpaliwan ya imme nan hiyam di bulan ya mi'ayyam nan bohagda, ya babai. Ot ta den immong'ongngal ya nginadanandat hi Malayyu paman an bunat di hi apuda. On mo nangidngidian hi Malayyu ya makhiput i inanah nan habal ya nan payo an eda gumanabuggabut. Mu on den adi malmalian hi Malayyu.

Ta kina on han ohay hilong ya eda nangigibkan han giknon amana, ya ta adida e mangmanghop an mangnga i hiya on ma'id ha ena kiltuan an kipehpehan, an on ot hiyah diyen munkamaman nunkadagga'an ta loktat ya nate. Ta napuhig da Malayyun hin'ina. Ta'on hinan kitawonnana ya niyunud an nateh inan Malayyu. Ta ma'id an on oh'ohhah Malayyu hinan baleda mo. Ta den manu ni'an hinan hintawon te ka'ul'ulayyan nan didan bimmobled Pulitang hiya. Mu den innilada an ma'id ha dakol hi tulang da Malayyu, ya kina on mo e hanahhahapiton nan didan bimmoble an eda mo ha''utan hi Malayyu ta ihbutdan e iyeh ad Baliwon.

Ta wada han ohan algo ya immeda nan tatagu ot kalyondan Malayyuy, Da'an mo ta pohdom e ya wa e ya nak'ali'a i da'min umed Baliwon ta wa e pibo ya

nginina'am ha lubangmu. Ta timbal Malayyu ya kalyonay, Ngadan ihyay pangala', ya kinaliday, Bayuom ha hindalan hinan pagem ta wa e ya ta'omman hi on ta'u ikappong an ahi odnan an ume. Ta kalyonay, Ot den deyaya. Ta han ohan hilong ya inayagan Malayyu dida nan binabai ot nun'ulutdah page, ta on den nawnawi'it ot igagana dida nan hinaggonan linalaki ot bayuonda. Ta onda linopa ot iha'addah nan ongal an kulbung ya hinan ligau. On den nagibbuh diye ya immeda nan pun'ibban Malayyun umed Baliwon ot banohngotonda nan bogah ta way haon waday inodnana ot umkakda.

Ya kina onda maki'amotwok nan hinaggon Malayyu an kalyonday, On dana ha tun eyu pumbaatan?

Ume amin di anu bod Baliwon, an kalyon nan tatagu.

Ta mun'uha'ulda ta onda nipogpog ad Kitumman ya nahdom ot umapaldah di. On den nabiggat ta nagibbuhdan nangan

ot makakda ta onda mo panallanan di mapatal ya hilong. Ta onda dimmatong ad Baliwon ya namodyay matan Malayyun kalyonay, Anakkaya han boble on ma'id ha Kipakukan di mata an on dampaya. Ta on den eda dimmutuk hinan balen han kulityanu. Ta on den nakpa ot pamaagda nan linalaki ot umeda hinan ohan nabaon abung ta eda hanahhahapiton nan pangipalloganda i Malayyu.

Ta kina on kalyon nan kulityanuy, *Ulay sukatak ti lima nga nuang a dadakkel*. (Ta'omman ya pinalloga' hi limay mamanilhig an nuwang).

Ya inabulut nan tatagu ot kalyonday, Bigat ya impangpangulum an inye hi ad dommang ta adi tibon Malayyu hi pumbangngadanmin umanamut hi boblemi, ta inyangod nan kulityanu, an ta'on hi on munkihahallay udum hi kalyon

nan tatagu an ammuna han *uwen* an nakaptok. Ta on nabigat ta hidin nagibbuhdan nangan ya kalyon nan nun'ibban Malayyuy, Maki'ohnong'ah tu ta emi tibon han papa an adukke anuy bagangnat kina e hi inginada ya innala ta'u, ya ta kina hi duway algo amih di.

Ya kinalin Malayyuy, Ukod ayu, mu adiyu man ibahbahhon umalih tu ta dita'un namin te ma'id man ha e' ipadutukan hinan kinwa ta'u.

Ot kalyonday, O. Ta umkakda nan nun'ibban Malayyu ta on den immeda hinan dommangnan nahaniyan, ya deh di nan kulityanu an inihhodna nan liman nuwang. Ta den onda himmanahhahapit ot munhihi''anda ot umanamut nan kulityanu. Ta on palpaliwan nan namulbug hi nuwang ya kina onda dinatngan ad Nayun ot umapaldah di. Ta

nabiggat bo ot umkakda ta immey katnay algo ya immanamutda hi ad Pulitang. Ya kina on tinnibon nan tatagu nan nuwang ya nakibagan innilada an inihbutda attog hi Malayyu. Ta de an nadan tulang Malayyu ya eda nginumhop, mu ma'id ha kabalinda te on dalumpiyaonda dida. Ta pamaag mo nan balen Malayyu ot e kiha'adan nan tulangna, ya eda liniyak nan payona.

Ta on den hinan mikatlun algo hi ginaga'un da Malayyu hinan ibbana ya ma'iddan nibangngad ot kalyon Malayyuy, Nganu onda daan nan nun'ibba' an umanamut? Ta kalyonay, Nakdam an ma'idda en umali ya immeda an ona' tinaynan. Mu den aggena innila an makihapit hi Lukanu ta bumain an mangibaga. Ta immey limay algo ya timpolnay baina ot kalyonay, *Anu da pay*

nan kadwak an umay. (Ngalngalam on adida umali nan ibba'). Ta kalyon nan kulityanuy, *Nagawiddan, siguro dimmanunda ti iliyu* (Immeda tuwali ot ma''id maptok ya dimmatongda hi bobleyu). Ta nginumhop hi Malayyu, ya ta den innilan nan kulityanun adi maphod di punnomnom Malayyu ot kalyonay, *Hanka madanagan, ittuy tayo* (adi'a minomnoman ot pamaag ya niha'ha''ad ta'uh tu). Ta on den manging'ingha ya munhin'a'adaldah hapit ta loktat ya kina on wada han tulang nan kulityanu ot i'ayana hi Malayyu. Ya on den ta'wa kinadwa'anday ngadan Malayyu ta hi Maria. Ta nahlag an limaday imbabalenan linalaki an tinnibon nan tulangna an e nanamak i Malayyu. Mu den agge mo pinhod Malayyu (Maria) an mumbangngad ad Pulitang.

Hi Aginaya

Wada han nunhimbale an da Bugan i Aliguyun. Kadangyan hi Aliguyun ya nawotwot hi Bugan. Nun'addumda ta wada han oh'ohhan imbabaleda an hi Aginaya. Mu den wan hidin muntoltolgeh Aginaya ya mateh amana ta napuhigda mo ta numbalindah nawotwot te inhublidan namin nan payoda ya balitu'da. Wada han agagge ot e pun'iyupput Bugan ta inandan hinina. Mu lo'tat ya ma'ma''idan mo ha eda inginah anonda ta namaag mo attog ya unda ma'ulat.

Ya wada han nundongol an kadangyan an hi Aginaya boy ngadana. Hi Bugan ya inalinat tumtummungo nan imbabalenat e bumo'lah anonda.